

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 7CoP/38/2016
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5415201101
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 06. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Mária Kašíková
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2016:5415201101.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Františka Dulačku a členiek senátu Mgr. Márie Kašíkovej a Mgr. Kataríny Beniačovej, vo veci starostlivosti o maloleté deti: 1/ W. B., XX.XX.XXXX (t. č. plnoletá), právne zastúpená JUDr. Antonom Slamkom, advokátom so sídlom E. XXXX/XX, Y. M., 2/ Z. B., nar. XX.XX.XXXX, obe bytom u otca, mal. Z. zastúpená kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Dolný Kubín, deti rodičov: matka - MUDr. Z. F., rod. P., nar. XX.XX.XXXX, bytom V., V. XX/XX, právne zastúpená: Advokátska kancelária JUDr. ŠKERDA, s.r.o., so sídlom Radlinského 1727/49, Dolný Kubín, IČO: 36 858 501 a otec Ing. Z. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom O. nad D., O. Y. XXX/XX, právne zastúpený JUDr. Antonom Slamkom, advokátom so sídlom E. XXXX/XX, Y. M., o návrhu otca na zverenie maloletých detí do osobnej starostlivosti, určenie výživného a úpravu styku s maloletými deťmi, a o návrhu matky na zverenie maloletej Z. do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, na odvolanie matky, otca a W. Habovej proti rozsudku Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 2P/35/2015-231 zo dňa 26. apríla 2016, takto

rozhodol:

Rozsudok okresného súdu vo výrokoch o vyživovacej povinnosti matky na W. B. a vo výroku, ktorým bol návrh W. B. na určenie výživného vo zvyšnej časti zamietnutý, **p o t v r d z u j e**.

V ostatnej časti rozsudok okresného súdu **z r u š u j e** a v tomto rozsahu mu vec **v r a c i a** na ďalšie konanie.

o d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom okresný súd maloletú Z. zveril do striedavej starostlivosti otca a matky s tým, že okrem školských prázdnin ju budú mať títo v striedavej starostlivosti v týždenných intervaloch a následne bola striedavá starostlivosť upravená i počas jarných prázdnin, vianočných sviatkov, polročných prázdnin, veľkonočných sviatkov a letných prázdnin. Počas trvania striedavej starostlivosti výživné neurčil a vyslovil, že zameškané výživné na maloletú Z. od 01.04.2015 do vyhlásenia rozsudku matke nevzniklo. Zároveň určil, že trvalým pobytom maloletej bude adresa V., ul. V. XX/XX, daňový bonus si bude uplatňovať matka a prídavok na maloleté dieťa bude poberať otec. Vo zvyšku návrh otca zamietol. Pokiaľ ide o plnoletú W. B., určil, že matka je povinná prispievať na jej výživu mesačne v sume 120 Eur počnúc dňom 01.04.2015 a vyslovil, že zameškané výživné od 01.04.2015 do vyhlásenia rozsudku matke nevzniklo. Vo zvyšnej časti návrh W. B. zamietol. Zároveň vyslovil, že o trovách konania bude rozhodnuté do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

Pokiaľ ide o maloletú Z. mal za preukázané, že táto má k rodičom vytvorený vrúcny vzťah a od marca 2015 je striedavo u otca aj matky bez vážnejších problémov, obaja rodičia majú vytvorené bytové podmienky pre starostlivosť o dieťa a majú dostatočný príjem, preto na ich životnej úrovni sa dieťa bude podieľať rovnako. Podľa správy psychológa sú obaja rodičia schopní vykonávať osobnú starostlivosť o dieťa a dieťa má k obojmu rodičom vrúcny vzťah. Ani vzdialenosť miest bydliska oboch rodičov nie je problém, nakoľko maloletá dochádza do školy v Dolnom Kubíne a podľa jej vlastného vyjadrenia

jej to nespôsobuje ťažkosti. Súd musí vo všetkých prípadoch rešpektovať právo maloletého dieťaťa na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom a prihliadať na záujem maloletého dieťaťa, aby sa rešpektovalo jeho právo na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch rodičov a právo dieťaťa na udržiavanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho styku s obidvoma rodičmi. Dieťaťu by sa striedaním osobnej starostlivosti nemal meniť okruh jeho kamarátov a blízkych osôb, aby nebolo v takýchto situáciách ďalej traumatizované. Hoci maloletá Z. pred súdom vyjadrila svoj názor, že chce bývať s otcom, je potrebné uviesť, že názor dieťaťa nie je pre rozhodnutie súdu jediným smerodajným a súd musí posudzovať komplexne atmosféru v rodine a najlepší záujem dieťaťa, pričom je nesporné, že mal. Z. je vo veku dospievania, kedy potrebuje ako vzor otca, tak aj vzor matky. To, že rodičia majú problém v komunikácii nesmie byť na ujmu maloletého dieťaťa, a preto sa model striedavej osobnej starostlivosti javí ako najlepším možným riešením, keďže ani samotná maloletá nepocituje ako obmedzujúce dochádzanie do školy aj z domácnosti otca a do obce V. chodievajú za matkou aj kamarátkami. Výživné neurčil, keďže obaja rodičia sa budú v rovnakom časovom období osobne starať o maloletú. Pokiaľ sa týka obdobia od 01.03.2015 do vyhlásenia rozsudku, zameškané výživné matke nevzniklo, keďže táto preukázala vecné, aj finančné plnenie minimálne vo výške rovnajúcej sa určenej vyživovacej povinnosti z rozsudku 2P/100/2013 zo dňa 09.01.2014. Z tohto dôvodu návrh otca v tejto časti zamietol.

O výživnom na vtedy maloletú W. B. bolo naposledy rozhodované rozsudkom Okresného súdu Dolný Kubín sp. zn. 2P/100/2013 zo dňa 09.01.2014. Týmto rozsudkom bol otec zaviazaný prispievať na jej výživu mesačne sumou 100 Eur. Zistil, že W. B. je naďalej študentkou gymnázia v Dolnom Kubíne a ku zmene došlo v tom, že od marca 2015 sa nepretržite zdržiava u svojho otca. Tento zabezpečuje všetky potreby dcéry spojené so štúdiom na strednej škole, dochádzaním do a zo školy a matka pravidelne uhrádza náklady spojené so stravovaním dcéry v školskej jedálni. Podľa predložených dokladov matka plnila vyživovaciu povinnosť vecnou formou, keď dcére kupovala oblečenie, obutie a 2-krát uhradila sumu 100 Eur na základe predbežného opatrenia súdu. Otec žiadal zvýšiť výživné na sumu 150 Eur mesačne za trvania jej maloletosti a po nadobudnutí plnoletosti samotná W. žiadala určiť výživné vo výške 300 Eur z dôvodu dokončenia zubného ošetrovania a následného zubného aparátu ako aj z dôvodu, že potrebuje doplatiť poplatky za stužkovú slávnosť. Výživné 120 Eur je vzhľadom na vek, odôvodnené potreby, ako aj možnosti a schopnosti matky primerané, a preto vo zvyšnej časti návrh zamietol. Taktiež zameškané výživné matke nevzniklo, keďže táto preukázala plnenie vyživovacej povinnosti vecnou formou a čiastočne finančne platením obedov dcére v školskej jedálni.

O trovách konania v zmysle § 151 ods. 3 O.s.p. bude rozhodnuté do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

V zákonom stanovenej lehote proti rozsudku, okrem výroku o poberaní rodinných prídavkov na mal. Z., podal odvolanie otec a voči výroku o výživnom a zameškanom výživnom podala odvolanie W. B.. Otec nesúhlasí so striedavou osobnou starostlivosťou k mal. Z. napriek tomu, že maloletá pred súdom vyjadrila svoje želanie bývať s ním, keď prišla k nemu bývať v marci 2015 spolu so svojou, vtedy neploletou sestrou W.. Dôvodom odchodu z domácnosti matky boli časté konflikty s matkou a jej sestrou G.. Konflikty matka často nechávala nevyriešené. Matka nevládala starostlivosť o maloletú Z. a ani v tom čase maloletú W.. Súd sa vôbec nezaoberal dôvodmi, prečo podal návrh na zmenu rozhodnutia, dôsledkami, ktoré zanechali stopy na psychike maloletých detí z obdobia, keď žili s matkou. Nebral súd do úvahy, že mal. Z. odmietala už vyrastať v takomto dusnom prostredí. Je pre ňu dôležité, aby vyrastala v stabilnom prostredí, kde má vytvorené väzby a kde po návrate pociťuje pocit istoty a bezpečia. Okrem toho mal. Z. má veľkú citovú väzbu na svoju staršiu sestru plnoletú W., ktoré bývajú v jeho domácnosti. Obe sa vyjadrili, že už viac nechcú bývať u matky, pretože mali konflikty so svojou matkou a aj so sestrou, ktorá býva u matky. Vyšší štandard bývania, ktorý im matka ponúka, im nenahradí pokoj, ktorý zažívajú v jeho domácnosti. Maloletá Z. nepopiera svoju lásku k matke, avšak v domácnosti otca sa cíti doma. Otec jej žiadnym spôsobom neznemožňuje stretávanie sa s matkou a je na jej prospech, keď sama dobrovoľne komunikuje s matkou. Avšak rozhodnutie maloletej, že chce bývať s otcom, je potrebné považovať za prvoradé, nakoľko vzhľadom na svoj vek a vyspelosť dokázala jednoznačne, jasne a zrozumiteľne vyjadriť svoj názor. Súd vôbec neprihliadol na stanovisko kolízneho opatrovníka, ktorý vzhľadom na záujem maloletého dieťaťa a jeho prezentovaný názor rozhodol v priamom rozpore s jeho odporúčaním. S jeho odporúčaním sa nezaoberal, nevypočul kolízneho opatrovníka, ani v odôvodnení svojho rozhodnutia neodôvodnil, prečo rozhodol v rozpore s jeho odporúčaním. Striedavá starostlivosť absolútne nerieši problém, ktorý nastal a otec svojimi konaniami, správaním a starostlivosťou jasne preukázal, že je schopný a s láskou vytvára pre svoje deti prostredie, v ktorom sa cítia šťastné a sú napĺňané ich všetky potreby. Maloletá Z. väčšinu času trávi u otca, čo bolo

potvrdené aj svedeckými výpoveďami samotnej maloletej, ako aj jej dvoch sestier C. a W.. Poukazuje na rozpory vo výpovediach pred súdom zo strany matky a svedkyne G. a svedka U. F., ako aj hodnoverné čestné prehlásenie susedky U. Y., z ktorých vyplýva, že maloletá viac času trávi u matky. Je zrejmé, že tieto ich tvrdenia sú len účelové a smerovali k tomu, aby bola maloletá zverená tak, ako to samotná matka v konaní navrhla. Z rozhodnutia je tiež nepochopiteľné, prečo súd rozhodol o trvalom pobyte tak ako rozhodol, keď nijakým spôsobom toto neodôvodnil. Zároveň nesúhlasí ani s výrokom o tom, že nie je určené výživné a že zameškané výživné nevzniklo, keď maloletá od 29.03.2015 je v jeho osobnej starostlivosti a napriek tomu, okrem dvoch splátok výživného, mesačne matke poukazoval sumu výživného v zmysle rozhodnutia súdu. Jeho priemerný mesačný zárobok je 823,88 Eur a matky 1.580 Eur mesačne. Okrem toho matka poberá prídavky na deti v sume 70,56 Eur a taktiež si uplatňuje daňový bonus. Je teda zrejmy nepomer v príjmoch na strane rodičov. Rozhodnutie, že zameškané výživné do vyhlásenia rozsudku nevzniklo je nesprávne. Je viac ako nepochopiteľné aby otec, v ktorého osobnej starostlivosti boli deti, bol zjavne znevýhodnený oproti matke. Matke mesačne platil sumu 175 Eur ako výživné na mal. Z. a v súčasnej dobe plnoletú W., jeho príjem bol nižší ako matkin a obe boli v jeho osobnej starostlivosti od 29.03.2015. Je potrebné prihliadnuť, že so zabezpečením bytovej situácie sú samozrejme spojené výdavky na zabezpečenie bývania, ktoré sa odzrkadľujú v spotrebe energií, vody, hygienických potrieb, zabezpečení stravovania, oblečenia, výdavkov v rámci školskej dochádzky, v rámci voľného času detí. V odôvodnení súd poukazuje na zoznam výdavkov, ktoré mala matka vynaložiť na nákup vecí, či už oblečenia, obuvi, úhrady školských potrieb, úhrady poplatku za hodiny klavíra a iné. Súd však nevyhodnotil správne výšku príjmov na strane matky s výškou príjmov na strane otca. Matka vôbec nepreukázala plnenie vyživovacej povinnosti formou vecných plnení. Ako vyplynulo aj z výpovedí samotných detí, na zakupovaní vecí, oblečenia a iných potrieb sa matka podieľala len nepatrne v porovnaní s príjmom otca a jeho výdavkami, do ktorých nepochybne je treba započítať aj výživné, ktoré poukazoval matke aj napriek tomu, že výživu pre maloletú Z. a W. od 29.03.2015 zabezpečoval sám. Okrem toho matka má oveľa vyšší príjem, ako má on. V zmysle Zákona o rodine má dieťa právo podieľať sa na životnej úrovni oboch rodičov. V prípade, že by súd potvrdil rozhodnutie súdu a ponechal by striedavú starostlivosť u maloletej Z. navrhuje, aby matku zaviazal prispievať na výživu na mal. Z. sumou 150 Eur mesačne k rukám otca, pretože jej životná úroveň by mala byť približne rovnaká, ako je životná úroveň matky.

W. B. v odvolaní namietala, že súd pri určovaní vyživovacej povinnosti sa vôbec nezaoberal zisteniami vykonanými v samotnom konaní pred súdom. Nesprávne vyhodnotil skutočnosti, a to jednak fakt, že od 29.03.2015 žije u svojho otca, ktorý sa o ňu osobne stará a zabezpečuje jej výživu vo všetkých formách. Platí všetky náklady, ktoré má, od matky nedostáva žiadne peniaze, iba mesačne platí obedy v školskej jedálni a raz jej kúpila rifle a topánky. Darčeky, o ktorých sa matka zmieňuje jej nekupuje. Jej tvrdenia sú nepravdivé a sledujúce len jej záujem. Je v maturitnom ročníku, preto má zvýšené náklady spojené s úhradou stužkovej slávnosti, s mesačnými kontrolami u zubného lekára má zvýšené výdavky od 40 do 50 Eur. Nič z toho, čo matka tvrdila o nákupoch a preukazovala bločkami nie je pravda a čo tvrdila, že jej kúpila, nedostala. Je zrejmé, že je tu zjavný nepomer medzi plnením vyživovacej povinnosti zo strany matky, ktorá si svoju povinnosť plnila minimálne pri jej vysokom mesačnom príjme a na plnení vyživovacej povinnosti na strane otca, ktorú si plnil do nadobudnutia jej plnoletosti od marca 2015, preto výživné vo výške 120 Eur je nesprávne. Aj rozhodnutie o zameškanom výživnom je nesprávne. Preto navrhuje rozsudok v napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a zároveň si uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia.

Otec maloletej Z., ako aj W. B. sú toho názoru, že odôvodnenie rozhodnutia súdu je nedostatočné, nepreskúmateľné a zmätočné. Preto navrhujú, pokiaľ ide o maloletú Z. rozsudok okresného súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Pokiaľ ide o W. B. navrhujú rozsudok zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie, prípadne zmeniť rozhodnutie tak, že zaviazá matku prispievať na jej výživu mesačne po 200 Eur a zameškané výživné za obdobie od 01.04.2015 do vyhlásenia rozsudku vo výške 200 Eur je matka povinná uhradiť W. B.. Zároveň je povinná jej nahradiť trovy konania.

V zákonom stanovenej lehote proti rozsudku čo do striedavej starostlivosti podala odvolanie matka. Podľa jej názoru záujem otca o starostlivosť o maloletú Z. je predstieraný a účelový. Po vyhlásení rozsudku (26.04.2015) a po zistení otca, že výživné od matky na maloletú Z. nezáskal, poslal maloletú Z. k matke, pričom maloletá býva u matky v obci V. až do súčasnosti. Tým otec preukázal, že sleduje len svoj záujem získať od matky finančné prostriedky. Je presvedčená, že je v záujme maloletej, aby zotrvala v jej osobnej starostlivosti, pretože sa o maloletú od jej útleho detstva až do súčasnosti osobne starala a má vytvorené vhodnejšie podmienky a predpoklady pre vývoj a výchovu maloletej. Maloletá je v súčasnosti vo veku dospievania, kedy je vhodnejší jej blízky vzťah s matkou. Chodí do školy v Dolnom

Kubíne, maloletá odmietla nastúpiť do školy v O. pre dlhodobé väzby a priateľstvá v Dolnom Kubíne a cesta do školy z O. do Dolného Kubína a späť jej trvá cca 2 hodiny, čo považuje za nevhodné, pretože cestovanie dieťa zbytočne unavuje a čas strávený cestovaním je pre maloletú vhodnejšie využiť štúdiom alebo venovaním sa svojim záľubám. Preto nie je dôvodné meniť rozsudok okresného súdu, ktorým zveril maloletú Z. do jej starostlivosti, ani výrok, ktorým bol upravený styk a bolo rozhodnuté o výživnom. Matka rovnako podala odvolanie čo do výživného voči plnoletej W., keď poukázala na to, že naposledy o výživnom na W. bolo rozhodované v roku 2014 a otcovi bola určená vyživovacia povinnosť vo výške 100 Eur mesačne. Rovnako ako v súčasnosti aj v čase posledného rozhodovania súdu o výživnom bola W. B. študentkou gymnázia v Dolnom Kubíne. W. B. nepreukázala, že by od času posledného rozhodovania súdu o výživnom došlo na jej strane k zvýšeniu jej oprávnených výdavkov. Bolo poukazované na nepravidelné výdavky súvisiace so stužkovou slávnosťou, údajným zubným implantátom a lyžiarskym výcvikom, ktoré sú svojou povahou jednorazové, a preto nie je možné pri výživnom na ne prihliadať. Navyše údajne výdavky spojené so zubným implantátom neboli v čase posledného rozhodovania súdu uhradené, jedná sa o budúce hypotetické výdavky, pričom poukázala na to, že aplikácia zubného implantátu by bola v rozpore s doterajšou 7-ročnou ortodontickou liečbou. Samotná W. pred súdom potvrdila, že liečbu za účelom výmeny zubného implantátu ani nepodstupuje. W. B. má nárok na bezplatné cestovanie vlakom, pričom autobusy a vlaky chodia takmer súběžne. Poukázala na rozhodnutie Krajského súdu Žilina sp. zn. 9CoP/36/2008 zo dňa 18.07.2008. Vzhľadom na to, že oprávnené výdavky na W. B. sa od posledného rozhodnutia súdu o výživnom nezvýšili, preto nie je ani dôvodné meniť výšku výživného, ktorá bola stanovená na sumu 100 Eur.

Preto navrhuje rozsudok okresného súdu zmeniť tak, že návrh otca na zverenie mal. Z. do osobnej starostlivosti otca, určenie výživného a úpravu styku v celom rozsahu zamietne a zaviazhe matku prispievať na výživu W. B. sumou 100 Eur mesačne alebo aby rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Zároveň si v prípade úspechu uplatnila náhradu trov odvolacieho konania.

K odvolaniu otca a matky sa vyjadril kolízny opatrovník v zmysle, že nemá žiadne nové dôkazy a návrhy na zmenu rozhodnutia prvostupňového súdu.

K odvolaniu matky sa vyjadril otec mal. Z. a W. B. spoločným podaním. Namietali, že tvrdenia matky uvádzané v odvolaní sú nepravdivé, zavádzajúce a nie je pravdou, že mal. Z. otec poslal bývať k matke len v zmysle rozsudku súdu aj napriek tomu, že nie je právoplatný otec ho rešpektoval a mal. Z. išla na čas bývať k svojej matke. Je smutné, že už po pár dňoch, ako bola maloletá v osobnej starostlivosti a v domácnosti u svojej matky, sa opätovne začali prejavovať problémy a konflikty. Do neprijemnej situácie a tlaku ju dostávala matka 16.05.2016, kedy maloletú po príchode domov z práce nútila podpísať vyhlásenie, že chce bývať u matky a striedavá starostlivosť jej nevyhovuje. Po tomto incidente maloletá kontaktovala otca a žiadala, aby ju prišiel vyzdvihnúť a odviezol k sebe. Od toho dňa už maloletá býva u otca. Preto opätovne poukazuje na to, aby súd objektívne zhodnotil celú situáciu v prejednávanej veci a zmenil rozsudok súdu prvého stupňa. Pokiaľ ide o výživné W. B. je nepochybné, že od posledného rozhodnutia došlo na strane matky k zvýšeniu životnej úrovne, aj k zvýšeniu príjmu. Nie je prípustná taká disproporcionalita, keď povinný rodič s nadštandardným príjmom a nadštandardnými nákladmi na svoj život bude povinný hradiť dieťaťu len výživné v takej výške, aby boli zabezpečené jeho základné výdavky, a to len v minimálnej miere. Išlo by o zrejmy nepomer v miere životnej úrovne rodiča a dieťaťa. Preto navrhuje zmeniť rozsudok súdu prvého stupňa tak, že matku zaviazhe prispievať jej sumou 200 Eur mesačne. Zároveň si W. B. uplatnila trovy odvolacieho konania.

K odvolaniu otca a W. B. sa vyjadrila matka prostredníctvom svojho právneho zástupcu. S tvrdeniami otca, že je prvoradé považovať za dôležitý názor maloletej nesúhlasí. Prvoradým je záujem maloleteho dieťaťa. Je evidentné, že výpoveď mal. Z. bola ovplyvnená zo strany otca, ktorý tým, že maloletú presvedča, sleduje svoj vlastný finančný záujem a nie záujem maloletej, keď hneď po vyhlásení rozsudku ju poslal bývať k matke, kde býva až do súčasnosti. Býva takmer nepretržite od vyhlásenia rozsudku v dome matky na V., je tam šťastná, má tam svoju najlepšiu kamarátku, s ktorou sú v dennom kontakte a spoločne športujú a venujú sa zvieratám. Matka je naďalej presvedčená, že v záujme maloletej je zotrvanie v jej osobnej starostlivosti. Matka má vytvorené vhodnejšie podmienky a predpoklady na vývoj a výchovu maloletej. Rodinný dom blízko Dolného Kubína, v ktorom býva, poskytuje maloletej dostatočné súkromie, ktoré deti v tomto veku potrebujú. Matka má vhodné podmienky na zabezpečovanie osobnej starostlivosti o maloletú a túto starostlivosť nezanedbáva. Uvedené vyplýva aj z vyjadrenia psychológa, na ktoré súd vo svojom rozhodnutí prihliadol a napokon ani zo strany žiadneho orgánu neboli konštatované akékoľvek pochybenia alebo nedostatky v starostlivosti

o deti z jej strany. Z výpovedí matky a svedkov vyplýva, že tvrdenia otca, že mal. Z. a plnoletá W. sú od marca 2015 v jeho starostlivosti, sú nepravdivé. Odvolanie otca voči striedavej starostlivosti je v rozpore s jeho následným písomným vyjadrením k jej odvolaniu, v ktorom uvádza, že rozsudok aj napriek tomu, že je neprávoplatný ho rešpektoval a maloletá išla na čas bývať k nej. Z toho vyplýva, že striedavú starostlivosť akceptuje a nemá pripomienky k starostlivosti zo strany matky. Má za to, že otcov záujem o deti je len predstieraný a účelový a v skutočnosti sleduje len svoje záujmy a vyplýva to aj z jeho samotného vyjadrenia, keď uviedol v odvolaní, že striedavá starostlivosť absolútne nerieši problém, ktorý v tomto prípade je. V prípade, že krajský súd potvrdí rozsudok okresného súdu v časti striedavej starostlivosti, nie je dôvodné meniť rozsudok v časti, v ktorej určil, že počas striedavej starostlivosti sa výživné neurčuje. Jej majetkové pomery a životná úroveň nie sú vyššie ako otcove. Na rozdiel od otca nevlastní nijaké motorové vozidlo. Na základe návrhu otca mu bola zrušená vyživovacia povinnosť k najstaršej dcére G., avšak táto je vedená ako uchádzač o zamestnanie a toto sa jej nedarí nájsť. Na rozdiel od otca jej táto skutočnosť nie je ľahostajná a snaží sa plnoletej G. ako správny a milujúci rodič pomáhať. S úmyslom, aby mali deti zabezpečené čo najlepšie podmienky, kúpila spolu s jej terajším manželom rodinný dom. Aj z tohto dôvodu má podstatne vyššie výdavky ako otec, a preto nie je možné ani spravodlivé, prihladať pri určení výživného len na rozdiel v príjmoch obidvoch rodičov. Maloletá Z. a plnoletá W. neodišli z jej domácnosti bývať k otcovi 29.03.2015. Zameškané výživné nemohlo vzniknúť, nakoľko si vyživovaciu povinnosť voči Z. plnila jednak osobnou starostlivosťou, vecnou a finančnou formou, čo preukázal. Pokiaľ ide o výživné na plnoletú W. opätovne poukázala, že od poslednej úpravy o výživnom sa u nej nezmenili pomery, keď táto je naďalej študentkou gymnázia, nepreukázala, že by došlo na jej strane k zvýšeniu jej oprávnených výdavkov. Náklady súvisiace so stužkovou slávnosťou, údajným zubným implantátom a lyžiarskym výcvikom majú povahu jednorazových a preto nie je možné na ne prihladať. Údajné výdavky spojené so zubným implantátom neboli preukázané, sú len hypotetické a dokonca sama potvrdila, že liečbu za účelom výmeny zubného implantátu ani nepodstupuje. Má nárok na bezplatné cestovanie vlakom, a preto náklady na cestovné nie je možné považovať za oprávnené výdavky. Preto je názoru, že oprávnené výdavky na W. B. sa od posledného rozhodnutia súdu o výživnom nezvýšili. Naďalej hradila a hradí stravné v školskej jedálni. Kúpovala jej rôzne oblečenie, obuv, kozmetické a hygienické potreby a uhradila výživné určené predbežným opatrením. Bločkami preukázala zakupovanie vecí. Preto navrhuje vo veci rozhodnúť tak, ako to uviedla vo svojom odvolaní.

Matka podala i samotné vyjadrenie vo veci, mimo svojho právneho zástupcu. Poukazovala na to, že mal. Z. sa priznala, že otec robil na ňu nátlak, ako má vypovedať pred súdom a že potom bude s ňou chodiť na kone do Námestova, lebo kone miluje. Otec chce iba manipulatívne získať finančné prostriedky, o čom svedčí aj fakt, že keď sa dozvedel, že v rámci striedavej starostlivosti nie je povinná prispievať na výživné a on nezíska finančný prospech, poslal maloletú so slovami „choď si k materi“. Od uvedeného dňa je nepretržite doma v V.. Bolo preukázané, že maloletá väčšinu času trávila u nej doma, spolu s najstaršou sestrou G. a jej terajším manželom. Rodinný dom kúpovala na podnet detí zabezpečiť im priestor. Hoci sa s terajším manželom zadlžila hypotekárnym úverom na dobu 30 rokov, všetko konali v dobrom presvedčení, že deťom zabezpečia optimálne podmienky zbavené nátlaku, krikom, zlosti, fyzických útokov a hmotnej neistoty, ktoré museli zažívať zo strany ich otca - gamblera v čase, keď žil spolu s nimi v spoločnej domácnosti. V roku 2008 ich opustil a nechal matku samu s malými deťmi. V roku 2010 po rozvoze manželstva, keď mu nevyšiel nový vzťah, začal intenzívne manipulovať, vtedy ešte nepĺnoleté dcéry C., W. a Z. voči svojej sestre a najstaršej dcére G., ktorú neskutočne nenávidí. Podával na ňu rôzne podnety, ktoré sa vždy ukázali ako neopodstatnené. Výživné na dieťa má slúžiť na uspokojovanie potrieb dieťaťa, a nie na obohatenie inej osoby - v tomto prípade otca. Už počas manželstva bývalý manžel opakovane zadlžoval rodinu, čím ich existenčne ohrozoval. Prezentuje sa ako milujúci otec, ktorý má po toľkých rokoch záujem sa starať o svoje deti, len v snahe sa finančne obohatiť a zabezpečiť. Počas tých dlhých rokov týral psychicky aj fyzicky svoju najstaršiu dcéru G.. Bývalý manžel zámerné poškodzoval aj poškodzuje jej dobré meno. Deti museli opakovane absolvovať vypočúvania na ÚPSVaR v Dolnom Kubíne. Vzhľadom na záver psychologičky Mgr. Y., nie je opodstatnené jeho tvrdenie, že on má lepšie osobnostné predpoklady na výchovu svojich dcér. Bezdôvodne tvrdí, že nezvládala starostlivosť o deti, pričom po celý čas ona vykonávala túto starostlivosť a po všetky roky spolužitia trpela psychické a ekonomické vydieranie z jeho strany. Dcére W. od 30.05.2015, ako odišla bývať k otcovi, uhradila stravné v školskej jedálni, kúpovala jej ošatenie, obuv, kozmetiku, hygienické potreby, darčeky k meninám, narodeninám, k Vianociam. Dokladovala to bločkami a neverí, že by dcéra W. z vlastnej vôle a nie pod otcovým nátlakom mohla klamať a tvrdiť, že nič od nej nedostala. Prečo potom náklady, ktoré mal hradíť dokladoval pred súdom len v minimálnej miere a tvrdil, že si zabudol pýtať potvrdenie o zaplatení v zubnej ambulancii. Klamal aj ohľadne platenia výživného a neskôr priznal, že si myslel, že

nemusi výživné platiť. Dcére W. zakupovala veci a poslala na jej účet výživné za mesiac apríl a máj 2016 a zároveň jej neprestala platiť stravné v školskej jedálni, ako tomu bolo doposiaľ. Prostredie u otca je absolútne nevhodné pre dospelávajúce dievčatá. Bývajú spolu so starým otcom, ktorý má psychiatrické problémy a aj iné zdravotné problémy, kvôli ktorým je často hospitalizovaný. Dokazuje to aj to, že začiatkom augusta bola hospitalizovaná dcéra W. na detskom oddelení pre bolesti hlavy. Nebol zistený organický pôvod jej ťažkostí, ale psychologický pôvod a bolo jej doporučené psychologické vyšetrenie a sedenia aj s jej otcom. O napätie v domácnosti s matkou a sestrou G. sa zaslúžil podstatnou mierou otec, keď sám vyvolával napätie a nevraživosť a vyvolával aj naďalej negativistický postoj mladších sestier voči ich najstaršej sestre. S jej terajším manželom majú dobrý vzťah, nahrádzal im otca, správal sa k nim kamarátsky, trávil spolu voľný čas. Ak podľa tvrdenia otca mal. Z. keď sa dozvedela o rozhodnutí súdu bola tým sklamaná a smutná, prečo po súde 26.04.2016 s radosťou prišla a je nepretržite doma na V.. Je šťastná, ako sa sama vyjadrila, nechce sa jej prevláčať plnú tašku kníh a vecí medzi O. a V.. Je denne v kontakte so svojou kamarátkou, ktorá je jej rovesníčka. Otec nežiadal deti zveriť do svojej osobnej starostlivosti v čase, keď mu pravidelne posielala na účet 260 Eur v rámci vyporiadania BSM. Urobil tak až po tom, ako vyplatila určenú čiastku, z čoho vidno, že mu začali chýbať financie na udržanie jeho životného štandardu a nie deti.

Krajský súd ako odvolací súd v zmysle § 10 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30.06.2016 (ďalej len „O.s.p.“), po zistení, že odvolanie podali včas účastníci konania proti rozsudku, proti ktorému je prípustné odvolanie (§ 201, § 204 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu ust. § 212 ods. 1, 2 písm. a/ O.s.p. a rozsudok okresného súdu vo výroku určenia vyživovacej povinnosti W. B. a vo zvyšku zamietnutia jej návrhu podľa § 219 ods. 1 O.s.p. ako vecne správny potvrdil a v ostatnej časti podľa § 221 ods. 1 písm. f/ a h/ O.s.p. zrušil a v tomto rozsahu vrátil vec okresnému súdu na nové prejednanie.

Odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa v časti, v ktorej rozhodol o vyživovacej povinnosti matky voči plnoletej dcére W. B.. Je toho názoru, že okresným súdom stanovená výška výživného je v možnostiach a schopnostiach povinnej matky prispievať na výživu svojej dcéry a zároveň postačuje na pokrytie nákladov oprávnenej dcéry. Matka má okrem toho ešte dve vyživovacie povinnosti, a to k plnoletej dcére C., ktorej mesačne uhrádza poplatky za internát 120 Eur a dáva jej vreckové 30 Eur, a k mal. Z.. Oprávnená dcéra (počas nepĺnoletosti otec) nepreukázali, že by mala okrem bežných výdavkov na živobytie aj iné mimoriadne výdavky. Žiadnym spôsobom nepreukázala napríklad aké má údaje výdavky v súvislosti so zubným ošetrovaním, ktoré v konaní tvrdila.

Matka v odvolaní namietala, že pomery u dcéry W. sa od poslednej úpravy nezmenili. Vo všeobecnosti platí, že len čo sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať znova (§ 156 ods. 3 O.s.p.). Táto základná protestná zásada je prelomená ust. § 78 ods. 1 veta prvá Zákona o rodine, podľa ktorého zmenu pomerov v zmysle tohto ustanovenia je možné definovať ako taký stav, ktorý je odlišný od stavu, ktorý bol rozhodujúci pri pôvodnom (predchádzajúcom) rozhodovaní. Zásadne sa musí jednať o zmenu závažnejšieho charakteru, t.j. o tzv. podstatnú zmenu. Teda hmotnoprávnou podmienkou toho, aby súd mohol o veci opakovane rozhodnúť, je zmena pomerov či už na strane povinného rodiča alebo oprávneného dieťaťa. V preskúmvanej veci došlo k zmene pomerov na strane povinného rodiča, keď sa skúmali podmienky plnenia vyživovacej povinnosti na strane matky a určovala sa povinnosť platiť výživné podľa jej možností a schopností. Pri poslednej úprave výživného sa vychádzalo z možností a schopností povinného otca. Preto odvolacia námietka matky v tomto smere je neopodstatnená.

V ostatnej časti odvolací súd rozsudok okresného súdu zrušil. Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca, prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Výklad opodstatnenosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku má obsahovať odôvodnenie rozhodnutia. Účelom odôvodnenia je predovšetkým doložiť správnosť rozhodnutia; zároveň je aj prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia dovoľuje účastníkom konania posúdiť, ako súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné procesné predpisy a akými úvahami sa spravoval pri svojom rozhodovaní. Odôvodnenie rozhodnutí súdov tvorí v tomto smere súčasť spravodlivého súdneho procesu a zodpovedá základnému právu na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku VI. ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Pri rozhodovaní o odvolaní odvolací súd zisťuje aj to, či odôvodnenie preskúmaného rozhodnutia súdu prvého stupňa je riadne odôvodnené vo vzťahu ku všetkým preskúmaným výrokom daného rozhodnutia. Nedostatok odôvodnenia v podstatných súvislostiach, alebo zmätočné a nepreskúmateľné odôvodnenie možno vo všeobecnosti posúdiť ako odňatie možnosti účastníka konať pred súdom, a to v tom smere, že účastník v odvolaní nemôže podľa § 205 ods. 1 O.s.p. uviesť a namietať konkrétne nesprávny postup súdu alebo právny názor súdu, ak tento čiastočne alebo úplne absentuje, prípade si vzájomne odporuje. Odôvodnenie má obsahovať dostatok dôvodov a ich uvedenie má byť zrozumiteľné. Nedostatok riadneho a náležitého odôvodnenia bráni odvolaciemu súdu vôbec posúdiť jeho správnosť.

V časti zameškaného výživného na W. B. od 1.4.2015 do vyhlásenia rozsudku, je odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa nedostatočné. Okresný súd len všeobecne uviedol, že matky si vyživovaciu povinnosť plnila platením stravného v školskej jedálni, 2-krát uhradila po 100 Eur a vecným plnením. Uvedené však nekonkretizovala, či takéto plnenie vyživovacej povinnosti bolo uspokojené v plnej výške, ako bola stanovená rozsudkom vyživovacia povinnosť. Navyše sa súd prvého stupňa nevysporiadal s rozpornými tvrdeniami účastníkov, keď matka tvrdila, že oprávnenej zakupovala rôzne veci, čo dokladovala pokladničnými blokmi, avšak oprávnená potvrdila iba, že jej zakúpila jedny topánky a jedny rifle. Navyše podľa názoru odvolacieho súdu darčeky, ktoré mala matka zakupovať a oprávnená popierať, nie je možné považovať za plnenie vyživovacej povinnosti, nakoľko sa jedná o obdarovanej menovanej pri príležitosti nejakého sviatku.

V ďalšom konaní sa prvostupňový súd bude zaoberať presnou výškou výživného, ktorú matka plnila za rozhodné obdobie, vysporiada sa s rozpornými tvrdeniami ohľadne vecného plnenia, nakoľko samotné predloženie pokladničných bločkov ešte nepreukazuje, že sa jednalo o zakúpenie vecí pre oprávnenú W. B. a až po dôslednom vyhodnotení všetkých dôkazov ustáli, či matke vzniklo za uvedené obdobie zameškané výživné alebo nie.

Záujmom dieťaťa nepochybne je, aby bolo predovšetkým v starostlivosti oboch rodičov. Ak to nie je možné, potom toho z rodičov, ktorý k tomu má lepšie predpoklady, okrem iného uznáva rolu a dôležitosť druhého rodiča v živote dieťaťa a je presvedčený, že aj ten druhý je dobrým rodičom. Zverenie dieťaťa do striedavej výchovy rodičov nesmie byť ústupkom ich vzájomnej rivalite, ale vyjadrením kvalitného a pozitívneho vzťahu rodičov k dieťaťu. To predpokladá toleranciu, vyspelosť a dobrú vôľu všetkých zúčastnených. Rozhodnutie o striedavej starostlivosti by malo vychádzať z ich spoločnej vôle a dohody, schopnosti spolu komunikovať a spolupracovať a nezapájať dieťa do svojich vzájomných problémov.

V preskúmanej veci je zrejmé, že rodičia mal. Z. nie sú schopní spoločne komunikovať a spolupracovať pri jej výchove. Podstatnou otázkou však je, či im chýba ochota a vyspelosť v záujme maloletej dcéry spolu kooperovať. Okresný súd sa však touto otázkou vôbec nezaoberal a v tomto smere nevykonával žiadne dokazovanie. Z obsahu spisu vyplýva, že sú rozporné tvrdenia, kde sa mal. Z. zdržiava - u otca alebo matky a matka tvrdí, že výpoveď mal. Z. bola ovplyvnená otcom. V odôvodnení napadnutého rozhodnutia sa súd prvého stupňa s týmito rozpormi nezaoberal, ktoré považuje viac za pravdivé a ktoré za klamlivé. Kolízny opatrovník sa vyjadroval, že obaja rodičia majú vhodné podmienky pre výchovu maloletej, avšak z psychologického hľadiska sa nezaoberal, ktoré výchovné prostredie je vhodnejšie pre maloletú, či je vhodná striedavá starostlivosť, či nevyriešené partnerské krivdy rodičov podmieňujú aktuálny vzťah medzi rodičmi do takej miery, že nie sú schopní sa na čomkoľvek dohodnúť. Nakoľko pri preberaní mal. Z. od jedného rodiča druhým je potrebná komunikácia a spolupráca ohľadne informácií o maloletej (zdravotný stav, školské povinnosti a pod.). Vychádzal iba zo správy ÚPSVaR Dolný Kubín z 16.4.2015, v ktorom psychologička RPPS sa mala vyjadriť, že obaja rodičia sú schopní zabezpečiť výchovu a starostlivosť svojich detí a je potrebné u nich zmeniť vzájomnú nevraživosť a postoj jeden k druhému. Avšak pri spracovaní tejto správy vychádzala iba zo štyroch stretnutí matky s dcérami W. a Z., a to v septembri a októbri 2014. Na ustálenie, ktorý z rodičov z psychologického hľadiska má väčšie predpoklady na výchovu maloletej, či je v záujme maloletej striedavá starostlivosť, či maloletá je ovplyvňovaná tým-ktorým rodičom, je potrebné, aby bolo vykonané znalecké dokazovanie znalcom psychológom, ktorý sa vyjadrí tak k osobe matky, otca, ako aj mal. Z., prípadne aj k vzťahom ďalších členov domácnosti matky alebo otca. Až po takomto náležite zistenom skutkovom stave bude môcť byť vo veci rozhodnuté, či v záujme maloletej je striedavá starostlivosť, alebo aby bola zverená do výchovy jednému z rodičov.

K výroku o výživnom na mal. Z. odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že napadnutým rozsudkom bolo rozhodnuté o výživnom iba za obdobie stanovenia striedavej starostlivosti („počas trvania striedavej starostlivosti výživné neurčuje“). Preto výrok o zameškanom výživnom matky za obdobie od 1.3.2015 do vyhlásenia rozsudku je nadbytočný, keď jej za uvedené obdobie nebola stanovená vyživovacia povinnosť.

Odvolacia námietka otca, že výrok o bydlisku maloletej, daňovom bonuse (prídavkoch na dieťa - poznámka odvolacieho súdu) neboli vôbec odôvodnené je opodstatnená. Pretože v napadnutom rozhodnutí odôvodnenie týchto výrokov absentuje.

Vzhľadom k vyššie uvedeným dôvodom odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 221 ods. 1 písm. f/, h/ O.s.p. vo výrokoch týkajúcich sa mal. Z. a zameškaného výživného na W. B. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods. 2 O.s.p.). V ďalšom konaní sa súd prvého stupňa bude zaoberať vecou v naznačenom smere, pričom z jeho rozhodnutia musí byť zrejmé, ako vyhodnotil všetky dôkazy vykonané v konaní (výpovede svedkov, listinné dôkazy a pod.), akými úvahami sa riadil a z akých skutočností vychádzal. Svoje rozhodnutie riadne odôvodni tak, aby rozhodnutie spĺňalo všetky náležitosti rozhodnutia v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p..

O trovách odvolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa v zmysle ust. § 224 ods. 3 O.s.p..

Rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté hlasovaním pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný riadny opravný prostriedok.

Podľa § 419 zák.č. 160/2015 Z.z. (ďalej len CSP) proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Podľa § 421 ods. 1 CSP, dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Podľa odseku 2, dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n).

Podľa § 422 ods. 1 CSP, dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Podľa odseku 2, na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie.

Podľa § 423 CSP, dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné.

Podľa § 424 CSP, dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané.

Podľa § 425 CSP, dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77.

Podľa § 426 CSP, prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil.

Podľa § 427 ods. 1 CSP, dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Podľa odseku 2, dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde.

Podľa § 428 CSP, v dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

Podľa § 429 ods. 1 CSP, dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Podľa odseku 2, povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

Podľa § 430 CSP, rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania.